

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A L'HABITATGE, A UN URBANISME HARMONIÓS, ALS SERVEIS DE PROTECCIÓ SOCIAL, A UNA CONVIVÈNCIA PACÍFICA I A LA MOBILITAT

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 26 de setembre de 2023, la Sindicatura de Greuges de Barcelona es va traslladar al Casal de Barri Can Carol en el marc del programa "Sindicatura Itinerant". Durant la jornada es va atendre diverses persones veïnes de Vallcarca que exposaven el següent:

- a) La **manca d'execució del planejament urbanístic** estava comportant la degradació del barri. Alguns veïns i veïnes discrepaven del planejament aprovat, i havien demanat a l'Ajuntament que es fes un replantejament de part del planejament, sobretot el que afectava els encontorns del pont de Vallcarca. Així mateix, reclamaven l'execució del planejament pel que feia a la Rambla Verda, contemplada en el projecte urbanístic de l'any 2002.
- b) Els diversos **solars buits, pendents de construcció, es destinaven a usos inadequats que generaven molèsties al veïnat**. Entre ells, el solar del carrer de la Farigola, en el qual es feien activitats com ara barbacoes, que eren molestes. Així mateix, a un altre solar corresponent d'aquest carrer hi havia un hort i es cremaven matolls i altres elements, fet que posava en risc les finques contigües. En diverses ocasions, s'havia alertat a la Guàrdia Urbana (GUB), però no havien acudit.
- c) La **vorera del carrer de la Farigola**, s'estrenyia de tal manera que posava en risc les persones que la transitaven, atesa la circulació d'una línia d'autobús, i coincidint amb una corba relativament tancada. També, la vorera era estreta i inaccessible. Únicament era accessible la vorera dels números parells, però sovint hi havia vehicles estacionats que impedièen el pas. Aquella situació s'havia comunicat a l'Ajuntament, que havia respost que estaven previstes obres de reurbanització que englobarien tot l'entorn de Can Carol. No tenien informació sobre la previsió d'execució.

- d) A l'avinguda de Vallcarca, entre el carrer de Cambrils i la pista pública de basquetbol, hi havia un **assentament humà** en un solar que en part era de titularitat municipal, en el qual es calculava que hi havia entre 40 i 60 persones que vivien de la recollida de ferralla. El veïnat, sobretot el de les finques dels carrers de Gustavo Adolfo Bécquer i Cambrils, contigus amb l'assentament, manifestaven molèsties referides a immissions acústiques de música fins a altes hores de la matinada, situació d'insalubritat per acumulació de brutícia, males olors, aparició de rates i paneroles i emissions de fums derivats de fogueres. Des de l'any 2016, anaven denunciant aquella situació davant del consistori, i manifestaven inacció municipal per fer cessar les molèsties i evitar que s'anés incrementant el nombre de persones en l'assentament.
- e) **Percepció d'inseguretat** arran de l'ocupació d'habitatges i solars buits. En les diferents queixes presentades per aquest motiu a l'Ajuntament, el Districte de Gràcia havia respost que disposava d'una Taula d'Assentaments que treballava en la resolució d'aquelles situacions i, a la vegada, es treballava en la reducció de comportaments que podien generar conflicte de convivència. Així mateix, informaven que pel que feia als habitatges i solars de titularitat privada que estiguessin ocupats, corresponia a la titularitat impulsar el procediment per al seu desallotjament.
- f) **Manca de places d'estacionament** de vehicles en el barri. Aquesta qüestió havia estat objecte de queixa davant de l'Ajuntament a través de la bústia de queixes i suggeriments. L'Ajuntament motivava les seves respostes, entre d'altres, a motius estètics i d'emergència. A la darrera resposta rebuda s'informava a la persona interessada que en cas de tramitar una nova queixa sobre el mateix assumpte, es tancaria automàticament per reiteració. S'exposava l'interès del veïnat en poder estacionar al passatge de Tona.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de les queixes i la documentació aportada per les persones interessades, es va considerar convenient dirigir-se **als següents òrgans municipals: Àrea d'Urbanisme, Transició Ecològica, Serveis Urbans i Habitatge, Districte de Gràcia, Àrea de Prevenció i Seguretat, i Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)**, per tal de conèixer les intervencions dutes a terme en relació amb les queixes presentades.

El dia 9 de novembre de 2023 es va sol·licitar a aquests organismes la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Prèviament, en data 20 d'octubre de 2023, la Sindicatura de Greuges de Barcelona va visitar els dos assentaments contigus de Vallcarca acompanyada de l'Associació Veïnal Som Barri i el Sindicat d'Habitatge de Vallcarca.

En paral·lel, des de la Sindicatura de Greuges de Barcelona es van mantenir diferents reunions per abordar la situació dels assentaments amb l'Ajuntament de Barcelona. Concretament, en data 14 de novembre de 2023 es va fer una reunió amb representants polítics i tècnics del Districte de Gràcia. Així mateix, els dies 20 d'octubre de 2023 i 6 de febrer de 2024 es van dur a terme reunions amb la comissionada d'Acció Social i el gerent de l'IMSS, en les quals també es va tractar aquesta qüestió.

Resposta dels òrgans afectats

Els dies: 28 de novembre, 1 de desembre de 2023, 2 de febrer, 14 de març, 8 d'abril i 31 de maig de 2024, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada dels respectius òrgans i serveis municipals, exposant les actuacions dutes a terme per l'Ajuntament.

CONSIDERACIONS

1. La convivència al barri de Vallcarca

Algunes persones que s'havien dirigit a la Sindicatura manifestaven tenir una percepció d'inseguretat i un nivell de molèsties que afectaven la convivència veïnal. Les molèsties principals derivaven de l'ocupació i de l'ús d'habitatges i solars buits.

En aquest sentit, la Guàrdia Urbana de Barcelona (GUB), en l'informe que ha traslladat a la Sindicatura, assenyala dos punts principals on s'originen conflictes de convivència:

D'una banda, el **solar del carrer de la Farigola**, conegut com "La Cantera". Consta que durant els anys 2022 i 2023 es van atendre un total de 32 trucades rebudes al servei 112 relacionades amb molèsties produïdes en aquell espai.

Aquest solar ha estat motiu de diverses queixes davant de la Sindicatura en anys anteriors:

https://www.sindicaturabarcelona.cat/wp-content/uploads/202308_Dret-convivencia-pacifica-molesties-ocasionades-en-un-solar-al-carrer-Farigola-22Q001508.pdf

<https://www.sindicaturabarcelona.cat/wp-content/uploads/201607-Dret-convivencia-pacifica-molesties-ocasionades-en-un-solar-al-carrer-Farigola.pdf>

Arran d'aquestes queixes, es va recomanar al Districte que requerís a la propietat del solar per tal que reforqués el seu tancament a fi d'evitar que s'hi produïssin ocupacions ocasionals, i que es vetllés perquè l'ús que es fes del solar garantís la seguretat de les persones ocupants i no ocasionés molèsties veïnals. També vam recomanar que s'assegurés que les activitats que tenien lloc en aquell espai estaven convenientment comunicades i no perjudicaven el dret al descans veïnal.

D'altra banda, la GUB assenyala diverses situacions que es donen als **voltants del carrer de l'Argentera amb el carrer de Cambrils i l'avinguda de Vallcarca**. Comptabilitzen un total de 103 trucades per molèsties ocasionades en aquella zona.

L'informe municipal explica que l'octubre de 2016 es va ocupar el solar (part privada/part pública) del carrer de l'Argentera que fa cantonada amb el carrer de Cambrils. En aquest solar, inicialment es van construir dues barraques i posteriorment hi residien més de 15 persones. El solar va començar a generar molèsties per brutícia i males olors al veïnat del carrer de Cambrils, atesa la proximitat d'una de les barraques que es feia servir per necessitats fisiològiques per part de les persones residents de l'assentament.

El mes de novembre de 2020, es va ocupar un altre solar del carrer de l'Argentera, amb presència de famílies i assistència de persones que formaven part del Sindicat de l'Habitatge, que havien donat suport als diversos col·lectius i associacions de la zona.

Aquest darrer assentament ha crescut els darrers anys i ha donat lloc a situacions i problemàtiques noves al districte, com l'aixopluc de joves a cabanes annexes o l'emmagatzematge de vehicles per a la seva manipulació i reparació, afectant la convivència amb la resta del veïnat.

El consistori explica que les persones residents de l'assentament estacionen de manera indeguda i intensiva a les voreres, amb entrada i sortida continua de furgonetes per a la descàrrega de la ferralla, d'altres objectes i residus que acumulen a l'espai, impeding l'ús normal de les voreres per part de les persones vianants de la zona, fet que suposa un risc per a elles i l'alta afluència de turistes que fan el recorregut al Park Güell, així com un risc d'incendi a l'interior del solar per les furgonetes i materials transportats.

El dia 2 de novembre de 2023 es va fer una intervenció per solucionar la problemàtica de mobilitat de la zona, justament amb els serveis municipals de manteniment i mobilitat del Districte de Gràcia, però no es va poder dur a terme per la ràpida mobilització de persones que donen suport als assentaments.

Aquesta situació ha estat inclosa en la Taula d'Assentaments del Districte de Gràcia, on hi ha presència de la resta de serveis municipals públics i del cos de Mossos d'Esquadra. També, atesa la presència de menors d'edat residents a l'assentament, s'està tractant la problemàtica amb el Servei d'Intervenció Social de Famílies amb Menors (SISFAM), en diverses ocasions.

Afegeixen que durant aquells dos anys, cal sumar un total de 69 queixes formulades a través de l'IRIS, totes elles relacionades amb els dos emplaçaments referits: el carrer de la Farigola i solars del carrer de l'Argentera.

Arran de les demandes de presència policial, es van fer un total de 74 denúncies per diversos motius: consum d'alcohol en espai públic, molèsties per persones en espai públic, acampada en nucli urbà, vehicles mal estacionats o molèsties per festa en espai públic.

Per tant, es tracta de conductes recollides com a infractores en les ordenances municipals que en cap cas estan vinculades amb la seguretat, sinó que més aviat corresponen a actituds de manca de civisme. En aquest sentit, correspon a la policia municipal garantir el compliment de les ordenances, d'acord amb l'article 134 de la Llei 22/1998, de 30 de desembre, de la Carta municipal de Barcelona. Així mateix, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, en l'article XXVI, disposa que les ciutats signatàries fomenten el desenvolupament de cossos de **policia de proximitat altament qualificats**, amb missions d'agents de seguretat i convivència.

En aquest punt cal dir que, segons l'informe municipal, s'està donant resposta a les trucades i demandes ciutadanes mitjançant el contacte de l'**Equip de Policia de Barri (EPB)** amb el veïnat, amb presència policial de patrulles uniformades, i fent advertències als causants per al cessament de les molèsties produïdes.

En circumstàncies com la que és objecte d'aquesta queixa, l'Ajuntament disposa de l'EPB. A aquest cos policial li **correspon fer el seguiment de les situacions que es produeixen amb freqüència en un lloc concret i proposar mesures per resoldre-les**. Aquestes mesures són de caràcter preventiu i complementàries a l'actuació policial a fi d'oferir solucions a situacions no desitjades que afecten els drets fonamentals de la ciutadania.

Tot i això, cal fer una breu reflexió sobre la **relació existent entre les dinàmiques de conflicte convivencial i el desenvolupament urbanístic** en el barri de Vallcarca. Són qüestions estretament lligades i, per tant, requereixen solucions integrals que vagin més enllà d'allò estrictament securitari.

La situació urbanística del barri ha comportat l'existència de solars i locals buits, tant de titularitat pública com privada. En aquest context urbanístic, i atesa la situació de desigualtats socials en la nostra ciutat, els espais sense ús han estat ocupats per

persones precaritzades amb necessitats d'habitatge i, en molts casos, amb dificultats de poder accedir al mercat regulat de treball. Aquestes persones utilitzen els espais lliures per viure i per treballar la ferralla.

En situacions com aquestes es fan palpables les desigualtats socials que viu la ciutadania. Podem dir que les condicions de pobresa dels assentaments són susceptibles de generar una imatge associada a problemàtiques de convivència veïnal al barri.

Com apunta l'informe municipal, aquestes persones reben suport de moviments veïnals del barri que consideren els ocupants uns membres més del col·lectiu veïnal, i reivindiquen que puguin accedir a un habitatge i a una vida digna. Aquests moviments veïnals, però, coexisteixen amb altres amb mirades diferents de la realitat. En aquest punt, cal assenyalar que en contextos de vulnerabilitat com aquest, a més de les actuacions municipals cal la implicació ciutadana a través de l'associacionisme i els moviments veïnals per construir una comunitat cohesionada que reconegui les diferències d'aquells que la integren.

La Sindicatura considera que, més enllà de la intervenció policial davant d'eventuals conflictes convivencials, seria interessant que el consistori pugui dur a terme una mirada àmplia sobre quins són els punts de friccions i quines són les noves oportunitats a fi d'implementar mesures que permetin una construcció comunitària adequada.

2. L'estat d'execució del planejament urbanístic

Cal recordar que el barri de Vallcarca i els Penitents es veu afectat, en gran part des de l'any 1976, pel Pla general metropolità (PGM), i que bona part d'aquest planejament encara no està desenvolupat ni executat. Això té com a conseqüència més visible un procés de degradació de l'espai, per l'existència de més terrenys buits i per manca d'inversió dels propietaris en la conservació de les finques, donades les limitacions que el planejament comporta en el dret de propietat.

Aquest planejament inicialment previst ha tingut modificacions diverses posteriorment, com la produïda l'any 2002 que reconsiderava el planejament d'aquest àmbit comprès entre la plaça de Lesseps i el pont de Vallcarca, al voltant de l'avinguda de Vallcarca i el carrer de la Mare de Déu del Coll, amb la idea de convertir part del viari previst en el PGM en una via cívica i verda, mantenir edificacions significatives amb valor patrimonial, com per exemple la Casa Comas d'Argemir, i plantejar per a la resta de l'espai noves edificacions amb àrees verdes de nova creació (modificació del PGM en l'àmbit de l'Hospital Militar-Farigola).

Dotze anys després de la seva aprovació, la major part del planejament no s'havia desenvolupat; sí que s'havien produït part dels enderrocs previstos, però segons la

informació municipal, per diverses causes, sobretot per la crisi immobiliària, no s'havia dut a terme la transformació que es preveia en la MPGM.

A finals del mes de novembre de l'any 2014, a iniciativa d'una part del veïnat agrupat en la Taula d'Entitats de Diàleg i Convivència de Vallcarca es van fer les "Jornades participatives de Vallcarca. El barri que volem", fomentades també per l'Ajuntament de Barcelona, on s'identificava la necessitat d'actualitzar un planejament que ja no donava resposta adequada al barri.

Fruit d'un treball participatiu desenvolupat posteriorment, en data 4 d'abril de 2019 s'aprova definitivament una nova **modificació del PGM en l'àmbit situat al voltant de l'avinguda i el viaducte de Vallcarca i els carrers de Gustavo Adolfo Bécquer i la Farigola (d'ara endavant, MPGM de Viaducte)** i anteriorment, en data 20 de febrer de 2017, es va aprovar la Modificació del PGM en l'àmbit delimitat pels carrers de l'Argentera, i Farigola en resposta també a un compromís de l'Ajuntament de la conservació de l'estructura urbana i dels sòls d'aquest espai.

Des d'aleshores, aquesta Sindicatura ha instat en nombroses ocasions l'Ajuntament a impulsar les transformacions pendents. Així doncs, part de les queixes del veïnat afecten en un grau o un altre aquesta execució del planejament que encara resta pendent d'executar, sobretot en aquesta part antiga del barri al voltant de Can Carol.

Ens trobem amb el que es coneix com a Parc Central de Vallcarca i que ha de suposar la urbanització de l'àrea central, amb qualificació de parcs i jardins urbans (clau 6b) prevista en la MPGM de Viaducte; l'any 2022 ja es va fer el procés de participació veïnal, però, d'acord amb la informació facilitada per l'Àrea d'Urbanisme i Habitatge, actualment es troba en fase de redacció de l'avantprojecte.

Segons informen, el març de 2023 es va publicar el concurs per a la redacció del projecte i el setembre de 2023 es va iniciar la redacció de l'avantprojecte, que està previst que s'acabi el primer trimestre de 2024. A partir d'aquest document i condicionat a la incorporació d'aquesta actuació al Pla d'inversió municipal, està previst que es redacti el projecte executiu i que s'obtingui el document definitiu a finals de 2024.

Per aquesta Sindicatura, la creació d'aquest parc és un element essencial per a la transformació d'aquest espai públic, la pacificació de l'entorn i aconseguir l'objectiu d'incrementar el verd públic, un dels objectius que recollia **la Declaració emergència climàtica al Districte de Gràcia**, mesura de govern de data 10 de març de 2020. Per aquest motiu, cal que s'impulsin les actuacions pertinents perquè aquest parc sigui una realitat en els propers anys.

Pel que fa a l'edificació dels habitatges d'iniciativa municipal identificats a la MPGM de Viaducte com A i B (clau 18hpo) ubicats a l'espai del parc, l'Institut Municipal de

l'Habitatge i Rehabilitació de Barcelona (IMHAB) informa que ja es troben en marxa i que si es compleixen els terminis previstos, tots dos estaran construïts l'any 2026. En concret, informen del següent:

- Edifici A. Es va constituir el dret de superfície a favor de la cooperativa Ruderal SCCL el juliol de 2022. Es preveu la construcció de 24 habitatges en règim de dret de superfície i les obres s'han d'iniciar de manera imminent, i està previst que les obres acabin a principis de l'any 2026.
- Edifici B. Constituït el dret de superfície a favor de les fundacions UTE Fundació Privada Salas i Fundació Nou Lloc el maig de 2023. Es preveu la construcció de 36 habitatges en règim de lloguer assequible. Previsió d'obres el quart trimestre de 2024 i que acabin el segon trimestre de 2026.

Per altra banda, **la Declaració emergència climàtica al Districte de Gràcia (2020-2023) contemplava com a objectius:** millorar els espais per a les persones vianants i la mobilitat activa, sobretot l'accessibilitat i confort de les voreres, i augmentar les zones de vianants; millorar la mobilitat vertical (com ja s'ha fet amb les escales mecàniques de la baixada de la Glòria); incrementar els carrers pacífics, on la prioritat màxima sigui per a les persones vianants. Amb aquest objectiu s'ha de dur a terme la transformació del carrer de la Farigola, on el veïnat exposava diferents problemàtiques.

Aquesta transformació consistirà bàsicament en la reconversió en un carrer de plataforma única, obres que s'inclouen dins del projecte d'urbanització dels vials de barri de Can Farigola (carrer de la Farigola, Mare de Déu del Coll, Medes, Cambrils, i l'Argentera i Calendau. Aquestes obres ja s'han licitat, a l'espera de la seva imminent adjudicació que no consta encara que s'hagi produït.

Així doncs, aquesta Sindicatura considera essencial que es dugui a terme, sense dilació i amb compliment dels calendaris previstos, aquestes actuacions que suposaran una millora en el paisatge urbà del barri i en la qualitat de vida de les persones residents.

Restaran encara moltes actuacions a desenvolupar i executar a la zona, com la Rambla Verda, sobre la qual aquesta Sindicatura ja s'ha pronunciat anteriorment: **<https://www.sindicaturabarcelona.cat/wp-content/uploads/202112-Dreat-a-l-habitatge-Pla-Vallcarca.pdf>**, i que es troba lluny de ser una realitat. **La dificultat de resoldre qüestions tècniques complexes** (com la ubicació del dipòsit d'aigües) i **la manca de pressupost no haurien de suposar un nou fre** a aquesta transformació pendent, que és necessari **que es faci amb consens veïnal per tal que sigui satisfactori per a totes les parts** i, amb aquesta finalitat, l'Ajuntament ha de valdre's de totes les eines que tingui a l'abast, siguin de participació o mediació.

Segons l'última informació que es disposa sobre la Rambla Verda, actualment, des de l'Institut Municipal d'Urbanisme s'estan analitzant les condicions, valoració econòmica i la situació dels residents i activitats de les finques incloses en l'AA1 del MPGM en l'àmbit de l'Hospital Militar-Farigola com a pas previ per poder reprendre l'execució del planejament urbanístic vigent.

3. L'abordatge social de la situació

L'informe aportat per l'IMSS exposa que s'està intervenint en els assentaments ubicats a:

- Carrer de l'Argentera.
- Carrer de Cambrils (carrer de l'Argentera).

En el primer espai, ocupat des de novembre de 2020, hi intervenen el SASSEP (Servei d'Atenció Social al Sensellarisme a l'Espai Públic) i el SISFAM (Servei d'Intervenció Social de Famílies amb Menors).

En el segon espai, ocupat el setembre de 2016, hi intervé únicament el SISFAM, donat que hi ha infants.

El SASSEP és el servei social bàsic i específic de la ciutat, encarregat de l'atenció i intervenció social amb persones adultes que estan en situació de sensellarisme, a l'espai públic, en assentaments¹ o en infrahabitatges (amb dinàmica d'assentament: locals)². El SISFAM és el servei municipal d'atenció social a les famílies amb menors d'edat a càrrec que viuen i pernocten en assentaments o en locals amb dinàmica d'assentament. Ambdós serveis intervenen sobretot on viuen les persones i, per tant, la seva acció es desenvolupa en el medi obert i en els espais on les persones pernocten o desenvolupen la seva activitat diària.

Segons les dades corresponents al mes d'octubre de 2023, en els dos espais de Vallcarca hi residien un total de 26 persones, 3 de les quals eren menors d'edat. Hi ha 9 persones que estan en tractament i tenen establert un **Pla de millora individual**, inclosos els 3 infants.

¹ L'IMSS defineix com a **assentament** un solar o nau de titularitat pública o privada, ocupada de manera irregular amb estructures precàries (barraques, caravanes, camions-habitatge...) que es manté ocupat en el temps com a lloc de pernocta o domicili continuat (per persones soles, famílies o col·lectius) i on, simultàniament, es porta a terme una activitat d'economia submergida (com la manipulació de palets, ferralla, etc.) que sovint poden representar un risc de seguretat per als mateixos ocupants o per a tercers.

² L'IMSS defineix **locals amb dinàmica d'assentament** aquells inicialment no preparats per viure (no disposen de cèdula d'habitabilitat) on es donen característiques similars a les dels assentaments en relació amb el funcionament i dinàmiques relacionals i organitzatives.

Els serveis socials que hi treballen detecten mancances relacionades amb la salubritat i la seguretat dels espais. Per això es desenvolupa una tasca pedagògica amb les persones que estan vinculades als serveis, per fomentar hàbits i formes de fer que minimitzen els riscos existents.

Els assentaments esmentats funcionen com a punt de trobada, per tant, durant el dia poden detectar-s'hi persones que hi fan estada o bé que treballen processant diferents materials. Les persones que hi fan estada en horari diürn, però no hi pernocten, no es consideren residents, motiu pel qual les xifres dels censos de residents del SISFAM i del SASSEP poden ser inferiors a altres xifres.

L'informe de l'IMSS, però, no aporta cap més informació ni dada, fet que aquesta Sindicatura lamenta, ja que no permet un aprofundiment adient en l'estudi de la situació objecte de la queixa.

Tot i això, es pot assenyalar que les condicions de vida que es donen en els assentaments de Vallcarca (i en altres de la ciutat) constitueixen una vulneració dels drets de les persones que hi viuen. Afectats per aquesta situació en són sobretot els infants que hi viuen (situació sobre la qual s'ha manifestat en diferents ocasions des de la Sindicatura de Greuges de Catalunya³).

Aquestes condicions són les resultants de la precarietat dels habitatges i la poca protecció que ofereixen davant les inclemències del temps, els riscos per les característiques constructives d'aquests, la situació sanitària, la manca de condicions adients per als infants, la simultaneïtat de l'ús residencial i les activitats laborals (com assenyalen els informes municipals), entre molts altres.

La Declaració Universal dels Drets Humans estableix a l'article 25.1 que tota persona té dret a un nivell de vida que garanteixi la salut i el benestar, sobretot pel que fa a alimentació, roba, habitatge, assistència mèdica i serveis socials necessaris.

En el context dels assentaments de Vallcarca (i en els altres de la ciutat) s'evidencia que l'exclusió residencial constitueix el problema principal. Però la solució no pot venir únicament amb el guiatge dels serveis socials, sinó que **cal una estratègia d'abordatge integral de ciutat més àmplia**, a la qual ens referirem posteriorment.

No obstant això, els serveis socials han de poder actuar per pal·liar i contenir aquestes situacions. Així, l'article 3 de la Llei 12/2007 de serveis socials estableix que aquests tenen com a finalitat assegurar el dret de les persones a viure dignament durant totes les etapes de la vida mitjançant la cobertura de llurs necessitats personals bàsiques i

³ <https://www.sindic.cat/en/page.asp?id=53&ui=7991>

de les necessitats socials, en el marc de la justícia social i del benestar de les persones.

Tenint això en compte, a aquesta Sindicatura li preocupa el fet que els serveis socials municipals actuen, segons es desprèn de l'informe de l'IMSS i també de les reunions mantingudes, sols amb les persones i famílies que s'hi vinculen voluntàriament. Aquest enfocament es correspon al que diu l'article 9 de la Llei 12/2007, de serveis socials, que estableix que **les persones tenen dret a accedir a l'atenció social i gaudir-ne. I també a decidir si volen rebre un servei social i escollir lliurement el tipus de mesures o recursos que s'han d'aplicar, entre les opcions que els siguin presentades.** Així doncs, la voluntarietat en l'acceptació del treball amb els serveis socials esdevé una condició a tenir en compte i constitueix un factor clau.

En la visita a l'assentament feta per la Sindicatura, les persones i famílies entrevistades exposaven que els serveis socials anaven puntualment a l'espai. Hem de tenir present, com bé sap el consistori, que **moltes d'aquestes famílies poden tenir dificultats a establir vincles de confiança amb els serveis, fet que pot requerir una presència més continuada dels serveis socials per tal de possibilitar l'adhesió a un tractament social i a l'establiment acordat d'un pla de millora.**

En aquesta línia, la **mesura de govern (2021) "Impulsant l'acció social: territori, participació i comunitat"** exposa, en la seva justificació, que **el model actual "deixa de banda un sector rellevant de la societat que no viu del treball formal o estrictament mercantil, com ara un sector important de dones, persones amb situació administrativa irregular o persones en situació d'exclusió social"**.

També la Llei 12/2007 de serveis socials, a l'article 5 sobre els principis rectors del sistema públic dels serveis socials diu que són (entre d'altres):

- **La prevenció i dimensió comunitària:** les polítiques de serveis socials han d'actuar sobre les causes dels problemes socials i han de prioritzar les accions preventives i l'enfocament comunitaris.
- **El foment de la cohesió social:** els serveis socials han de contribuir a la cohesió social incorporant elements que afavoreixen la inclusió i la integració social.

Aquesta Sindicatura valora molt positivament l'existència de serveis com el SISFAM o el SASSEP, creats de forma específica a la ciutat amb la voluntat de poder arribar a aquelles persones que, per les seves circumstàncies diverses, pot ser més complex que estableixin un apropament o vinculació amb els serveis socials. Però, com introduïem abans, considerem que **caldrà revisar si la intensitat i la presència d'aquests equips als assentaments de Vallcarca és suficient per poder dur a terme la tasca preventiva i amb dimensió comunitària.**

4. La coordinació entre serveis en matèria d'assentaments

El Districte de Gràcia disposa de la Taula d'Assentaments, integrada per la Gerència i la Direcció de Serveis a les Persones del Districte de Gràcia, així com dels seus serveis tècnics i jurídics. També hi participen el SISFAM i el SASSEP, així com la GUB i el CME (cos de Mossos d'Esquadra).

En aquesta taula es fa un repàs de tots els espais (solars i també locals amb dinàmica d'assentaments) de l'àmbit territorial del districte. S'hi acorden les programacions d'actuacions dels diferents serveis, bé siguin de tipus social, bé d'altres com ara inspeccions (dutes a terme per personal tècnic del districte amb assistència de la GUB, i si s'escau, del SPEIS - Servei de Protecció Civil, Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvament), per tal de fer seguiment i valorar o revisar els riscos que es poden derivar de determinades situacions, tant pels ocupants com pel veïnat dels diferents espais.

L'any 2023 es van celebrar tres sessions de la Taula d'Assentaments (els mesos de febrer, juny i novembre), mentre que el 2024 s'ha passat a fer amb una periodicitat mensual.

Observant aquest increment en la periodicitat de les sessions, **entendem que la coordinació s'està abordant amb una freqüència adequada a la situació.**

5. Sobre el cens de les persones als assentaments i als locals amb dinàmica d'assentaments.

Segons apunta la Guàrdia Urbana, el dia 13 de novembre de 2023, l'EPB va tenir coneixement que hi havia hagut un creixement del nombre de residents en el solar del carrer de l'Argentera, i una ampliació territorial de l'assentament que, segons indicis, podria arribar a **unes 40 persones**.

Al seu torn, l'informe de l'IMSS fa referència a **un total de 26** persones com a residents als assentaments i exposa que aquesta xifra pot ser diferent d'altres recomptes, tenint en compte que **durant el dia poden haver-hi més persones als espais, per a fer-hi vida social o activitats laborals.**

El Districte de Gràcia, en la reunió mantinguda, aportava dades del mes de juny de 2023, moment en el qual es comptabilitzaven un total de **28 ocupants** entre els dos assentaments.

Entendem que la Taula d'Assentaments del Districte de Gràcia és l'espai en el qual es revisen periòdicament aquestes dades, però som conscients de les dificultats que pot comportar mantenir actualitzat un cens acurat, ateses les circumstàncies canviants i els diferents operadors en l'espai.

Un cens acurat (tant dels assentaments com dels locals amb dinàmiques d'assentament) és necessari, en tant que esdevé una eina que, més enllà del nombre concret de persones, pugui aportar informació addicional sobre les seves situacions particulars i necessitats, de manera que es pugui ajustar l'actuació municipal i els recursos que s'hi ha d'adreçar.

Des de la Sindicatura es desconeix si el consistori té una eina específica que permeti recollir les dades de forma sistemàtica i periòdica amb el rigor necessari, una informació que sigui una fotografia actualitzada de la situació dels assentaments. Per tant, **recomanem que, en cas que no existeixi, es creï o s'implementi l'eina adequada per disposar d'un cens que reculli de forma àmplia i amb una actualització periòdica, la composició dels assentaments al territori.**

6. La necessitat d'un pla integral d'intervenció en matèria d'assentaments

L'actuació dels serveis socials municipals és fonamental per tal d'incidir en les condicions de vida de les persones i famílies que viuen als assentaments, però aquests serveis difícilment poden promoure canvis més importants que han de poder-se gestionar des d'una altra dimensió, tant política i gerencial, com territorial.

La Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, a l'article IV, estableix que els col·lectius i la ciutadania més vulnerable tenen dret a gaudir de mesures específiques de protecció. Així mateix, es diu que **les ciutats prenen totes les mesures indispensables per tal de facilitar la integració de tots els ciutadans i les ciutadanes, sigui quina sigui la causa de la seva vulnerabilitat, i evitar els assentaments de caràcter excloent.**

Així doncs, la Carta europea, a la qual està adherida la ciutat de Barcelona, indica que s'han de prendre totes les mesures oportunes per evitar els assentaments excloents. En aquest sentit, per tant, tal com s'introduïa anteriorment, entenem que **és necessària una estratègia d'abordatge integral.**

Del coneixement de què disposa la Sindicatura de Greuges de Barcelona, la ciutat no es dota de cap pla o instrument que orienti la política municipal des d'una perspectiva integral o transversal en matèria d'assentaments.

Per això és necessari que la ciutat pugui **incloure una estratègia que, més enllà del que puguin gestionar els districtes en els quals hi ha assentaments, i també, més enllà de les intervencions socials amb les persones o famílies, orienti la política municipal en matèria d'assentaments amb uns objectius comuns i una mirada territorial més extensa.**

També és important destacar que la realitat dels assentaments no afecta sols la ciutat, sinó que adquireix dimensions metropolitanas. Per tant, una solució eficaç requereix la col·laboració i el consens en **clau metropolitana** i implicar-hi diferents administracions. Això esdevé encara més necessari quan determinades polítiques expulsives d'alguns municipis generen un efecte centrípet, pel qual es concentren a la ciutat una part important d'aquestes situacions.

En conseqüència, aquesta Sindicatura **recomana al consistori que insti altres administracions públiques competents a cercar de manera corresponsable i col·laborativa la forma de garantir els drets de totes les persones que es veuen abocades a viure en assentaments.**

7. La interlocució amb el veïnat

L'informe de l'IMSS exposa que el **SISFAM i el SASSEP atenen les demandes ciutadanes rebudes en relació amb l'impacte que l'assentament genera a l'entorn i a la resta del veïnat amb l'objectiu de protegir la convivència al barri.** En paral·lel, es desenvolupa una tasca pedagògica amb les persones dels assentaments vinculades amb els serveis socials, amb l'objectiu de limitar les conductes que poden generar queixes, en la mesura del possible. L'informe de l'IMSS no fa cap referència a la relació que es pugui o no mantenir amb les entitats que donen suport a les situacions i circumstàncies de les persones que viuen o duen a terme les seves activitats (socials, familiars o laborals) en els assentaments.

Pel que fa al Districte de Gràcia, al qual des de la Sindicatura li havíem preguntat explícitament sobre la comunicació que es mantenia amb el veïnat de l'entorn dels assentaments, indicant quins eren els interlocutors o entitats, ha fet arribar a aquesta institució supervisora un **escrit que no aporta informació al respecte.**

Tot i això, segons informa la GUB, l'EPB està fent un seguiment de la problemàtica de la zona, contactant amb el veïnat afectat de manera periòdica i traslladant totes les novetats a la Regidoria del Districte i a la tècnica de Prevenció de Seguretat. Ara bé, en l'informe municipal facilitat a la Sindicatura no es pronuncien sobre si aquest contacte també s'està mantenint amb les diferents associacions del territori.

En aquest punt, convé recordar que entre les funcions de l'EPB està la de relacionar-se amb el teixit associatiu per fer un diagnòstic i anticipar-se a situacions de conflicte a través de la proposta de mesures complementàries a les de caràcter estrictament policial.

En la visita duta a terme per la Sindicatura de Greuges de Barcelona a l'assentament en data 20 d'octubre de 2023, les entitats presents exposaven les dificultats per poder mantenir una interlocució amb diferents serveis municipals, tant amb el mateix Districte de Gràcia, com amb els equips de l'àmbit social, excepte en el cas de la relació

mantinguda amb el tècnic o la tècnica de barri (amb qui sí que existia un canal d'interlocució). Així, malgrat la tasca que desenvolupen amb les persones dels assentaments i la seva voluntat per poder col·laborar o aportar iniciatives, no trobaven cap espai adient per mantenir un diàleg al respecte.

Des de la Sindicatura considerem que el fet que hi hagi una part del veïnat implicat en donar suport a les persones de l'assentament i que no pugui incloure un espai de diàleg obert i fluid amb els serveis municipals (que es considerin oportuns) pot comportar que no s'estigui disposant (en un sentit o altre) d'informacions importants, i que es poden perdre oportunitats de col·laboració.

Aquesta circumstància, al seu torn, també pot generar un cert desconcert per part de les persones i famílies dels assentaments, que poden no tenir clar quins són els seus interlocutors, ni els drets als quals han de poder optar.

Per aquest motiu, la Sindicatura, en la reunió mantinguda el 14 de novembre de 2023 amb el Districte de Gràcia, va plantejar la possibilitat de teixir ponts entre el Districte i les entitats que actuen als assentaments de Vallcarca, i aquesta institució es va posar a disposició del Districte per si consideraven adient que la Sindicatura pogués fer una actuació medidora entre les dues parts.

En aquesta línia, cal recordar que l'article 10.1 de la Carta de ciutadania —Carta de drets i deures de Barcelona— estableix que l'Ajuntament afavorirà el desenvolupament de les associacions constituïdes per la defensa dels interessos generals o sectorials dels veïns i veïnes, i en fomentará la participació en la gestió municipal.

Davant situacions que, per la seva complexitat, són de difícil abordatge per part dels serveis municipals, tal com han manifestat a aquesta Sindicatura, tant el Districte de Gràcia, com l'IMSS, disposar de la col·laboració d'entitats del territori hauria de poder aportar riquesa en la intervenció i millores en el benestar de les persones i famílies afectades.

Per aquest motiu, **aquesta Sindicatura considera necessari que el diàleg entre el Districte de Gràcia, l'IMSS, la GUB i les entitats que desenvolupen la seva activitat en els assentaments ha de poder ser fluid, per actuar de forma coordinada i sumant esforços.**

8. La manca de places d'estacionament

Aquest apartat es va tractar de manera particular a través de la queixa interposada per un veí de Vallcarca.

https://www.sindicaturabarcelona.cat/wp-content/uploads/202409_Dret-mobilitat_manca-estacionament-lliure-al-barri-de-Vallcarca_23Q000792.pdf

9. Conclusions

- Les situacions de conflicte convivencial que es donen al barri de Vallcarca, en gran part tenen una estreta relació amb el desenvolupament urbanístic de la zona, i posen de manifest l'existència de greus desigualtats socials. Per tal d'abordar la situació, caldria implementar solucions integrals que van més enllà de la securitària.
- Cal avançar en l'execució del planejament al barri, sobretot a la zona al voltant de Can Carol i del pont de Vallcarca, on hi ha transformacions pendents.
- L'abordatge social als assentaments i locals amb dinàmica d'assentament ha de poder garantir, de forma proactiva, una actuació preventiva amb tota la població.
- És necessària una eina de ciutat que vertebrï, des dels diferents serveis municipals, una actuació amb els assentaments de Barcelona, i que vetlli per la cobertura dels drets humans de proximitat de les persones que hi viuen. Així mateix, cal una mirada amb clau metropolitana.
- Les queixes rebudes a la Sindicatura de Greuges de Barcelona per la confluència de diferents circumstàncies a Vallcarca posa de manifest la necessitat d'una interlocució fluida amb el veïnat per part del Districte de Gràcia.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, per una banda, **l'actuació municipal ha estat insuficient pel que fa al desenvolupament urbanístic del barri de Vallcarca, i, per una altra banda, tampoc ha abordat amb la intensitat necessària les situacions socials i de convivència derivades d'aquest dèficit urbanístic.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a l'Àrea de Prevenció i Seguretat** que, més enllà de les intervencions policials davant d'eventuals conflictes convivencials, es posi un especial èmfasi en la prevenció de situacions no desitjades que poden generar molèsties al veïnat, i que es continuï amb el diàleg constant amb el veïnat, les

associacions i les diferents àrees municipals a través de l'Equip de Policia de Barri.

- **Recomanar a l'Àrea de Prevenció i Seguretat** que s'asseguri que el contacte que manté l'Equip de Policia de Barri amb el veïnat inclogui les associacions, amb una mirada plural que reculli les diferents sensibilitats de les persones afectades, a fi d'aconseguir un diagnòstic més encertat.
- **Recomanar al Districte de Gràcia i l'Àrea d'Urbanisme, Transició Ecològica, Serveis Urbans i Habitatge** que es treballi pel desenvolupament i execució del planejament pendent en aquesta zona, i sobretot, que es duguin a terme sense dilacions les obres previstes al carrer de la Farigola, així com les actuacions que resten, per disposar del que es coneix com a Parc Central de Vallcarca.
- **Recomanar a la comissionada d'Acció Social** que es tinguin en compte les dificultats que algunes persones o famílies poden tenir per establir vincles de confiança amb els serveis, per tal de valorar la possibilitat d'una presència més continuada dels equips socials, i així possibilitar l'adhesió a un tractament social i a l'establiment acordat d'un pla de millora.
- **Recomanar a la comissionada d'Acció Social** que es revisi si la intensitat i la presència del SIFAM i el SASSEP als assentaments de Vallcarca és suficient per poder dur a terme la tasca preventiva i amb dimensió comunitària.
- **Recomanar al Districte de Gràcia** que, a través de la Taula d'Assentaments, es creï (en cas que no existeixi) o s'implementi l'eina adequada per disposar d'un cens que reculli de forma àmplia i amb una actualització periòdica, la composició dels assentaments al territori (així com dels locals vinculats amb dinàmica d'assentaments), a efectes d'ajustar l'actuació municipal i els recursos que s'hi ha de dedicar.
- **Recomanar al Districte de Gràcia i a la comissionada d'Acció Social** que treballin en l'establiment d'un marc que possibiliti un diàleg fluid i de col·laboració amb les entitats del territori, per a l'abordatge dels assentaments.
- **Recomanar a la Gerència de Coordinació Territorial i de Proximitat** que es promogui l'existència d'un instrument de ciutat que permeti una mirada transversal en la situació dels assentaments, i permeti mobilitzar les eines i recursos necessaris per orientar la política de ciutat en matèria d'assentaments.

- **Recomanar a l'Alcaldia** que insti les administracions públiques competents a establir una estratègia metropolitana que permeti donar una resposta eficaç i coherent als assentaments.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.